

WOJEWODA
WARMIŃSKO-MAZURSKI

Olsztyn, 4 maja 2023 r.

PS-VI.431.2.12.2023.KS

Szanowna Pani
Ewa Rak
Kierownik
Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
ul. Osiedlowa 2
19 - 314 Kalinowo

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Działając na podstawie upoważnienia Wojewody Warmińsko-Mazurskiego Nr FK-IV.0030.317.2023 z dnia 4 kwietnia 2023 r., zespół inspektorów Wydziału Polityki Społecznej Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie - delegatura Urzędu w Ełku, w składzie:

1. Katarzyna Stefanowska - główny specjalista, kierująca zespołem,
2. Agnieszka Brzozowska - główny specjalista,

przeprowadził kontrolę problemową w trybie zwykłym w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Kalinowie. Czynności kontrolne rozpoczęto w dniu 12 kwietnia 2023 r. i zakończono w dniu 14 kwietnia 2023 r. Przedmiotem kontroli objęto planowanie i prowadzenie pracy z rodziną, w świetle przepisów:

- ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. 2022 poz. 447 ze zm.), zwanej dalej ustawą wripsz lub ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. 2020 r., poz. 1329 ze zm.), zwanej dalej ustawą „Za życiem”.

W niniejszym wystąpieniu pokontrolnym użyto skrótów:

1. GOPS / Ośrodek / Jednostka - co oznacza: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kalinowie;
2. Kierownik - co oznacza: Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, panią Ewę Rak;
3. Gmina - co oznacza: Gminę Kalinowo;
4. Regulamin / Regulamin Organizacyjny - co oznacza: Regulamin Organizacyjny Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kalinowie;
5. plan / plan pracy - co oznacza plan pracy z rodziną, o którym mowa w art. 15 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy wripsz;
6. asystent - co oznacza: asystenta rodziny, o którym mowa w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zatrudnionego w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Kalinowie;

7. Wykaz - co oznacza: wykaz rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w okresie objętym kontrolą, sporządzony przez kontrolowaną Jednostkę;
8. ocena / okresowa ocena - co oznacza: okresową ocenę sytuacji rodziny, o której mowa w art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy wrispz.

Kontrola obejmowała okres od 1 stycznia 2022 r. do dnia jej zakończenia (z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem mających wpływ na działalność Jednostki w zakresie objętym kontrolą). Fakt jej przeprowadzenia odnotowano w rejestrze kontroli, prowadzonym przez Ośrodek. Kontrolę przeprowadzono w obecności pani Ewy Rak – Kierownika. Ustaleń kontroli dokonano w oparciu o informacje i wyjaśnienia przekazane bezpośrednio przez Kierownika i asystenta rodziny oraz analizę prowadzonej w Ośrodku dokumentacji.

Działalność Ośrodka w zakresie objętym kontrolą ocenia się **pozytywnie z nieprawidłowościami i uchybieniem.**

USTALENIA KONTROLI

1. Przedmiot kontroli w dokumentach organizacyjnych kontrolowanej jednostki

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kalinowie jest jednostką organizacyjną Gminy Kalinowo, która w okresie objętym kontrolą działała m.in. na podstawie:

- *Regulaminu Organizacyjnego Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kalinowie*, wprowadzonego Zarządzeniem Nr 4.2021 Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kalinowie z dnia 01 lipca 2021 r. **/akta kontroli str. 1-16/;**
- *Regulaminu Organizacyjnego Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kalinowie*, wprowadzonego Zarządzeniem Nr 2.2022 Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kalinowie z dnia 21 stycznia 2022 r. **/akta kontroli str. 17-33/;**
- *Regulaminu Organizacyjnego Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kalinowie*, wprowadzonego Zarządzeniem Nr 5.2022 Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kalinowie z dnia 16 listopada 2022 r. **/akta kontroli str. 34-50/.**

Analiza Regulaminu wykazała, że w strukturze organizacyjnej Ośrodka (§ 3 ust. 1 pkt 8) wyodrębniono stanowisko pracy asystenta rodziny, natomiast w § 23 wymieniono jego zadania, wynikające z ustawy wrispz. Nie uwzględniono natomiast zadań asystenta, wynikających z ustawy „Za życiem”, wobec czego w ramach instruktażu pouczonego Kierownika Jednostki o konieczności uzupełnienia Regulaminu o wymagane treści.

Ustalono, że w Jednostce nie wprowadzono odrębnych regulacji dotyczących organizacji pracy asystenta w związku z ogłoszonym na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanem zagrożenia epidemicznego. Kierownik kontrolowanej Jednostki wskazał, iż asystent rodziny w okresie epidemicznym swoje zadania wykonywał w miejscu zamieszkania rodzin, z zachowaniem środków ostrożności **/akta kontroli str. 51/.**

Ponadto ustalono, że w Ośrodku nie wprowadzono odrębnych zarządzeń dotyczących realizacji zadań przez asystenta oraz rodzaju dokumentacji jaką winien on prowadzić.

2. Tryb przydzielania asystenta rodziny

W okresie podlegającym kontroli, w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Kalinowie na stanowisku asystenta rodziny zatrudnione były dwie osoby, w pełnym wymiarze czasu pracy **/akta kontroli str. 52/**, tj.:

- pierwszy z asystentów - od 1 maja 2020 r. do 21 czerwca 2022 r., na podstawie umowy o pracę,
- drugi z asystentów - od 1 maja 2021 r. do 29 marca 2022 r., zatrudniony na zastępstwo na czas usprawiedliwionej nieobecności pierwszego asystenta, a następnie od 5 grudnia 2022 r. na podstawie umowy o pracę.

Ustalono, iż w okresie od 22 czerwca do 4 grudnia 2022 r. Jednostka nie zatrudniała asystenta rodziny, co spowodowane było trudnościami z pozyskaniem kandydatów na to stanowisko. Kierownik Ośrodka na pytanie jakie działania podejmowano w celu zatrudnienia asystenta rodziny wskazał, że poszukiwanie kandydatów na to stanowisko odbywało się za pośrednictwem Powiatowego Urzędu Pracy w Ełku, gdzie dwukrotnie umieszczano ofertę pracy **/akta kontroli str. 53-54/**. Informacje przekazane przez Kierownika znalazły potwierdzenie w dokumentacji przedłożonej zespołowi inspektorów. W opinii kontrolujących umieszczenie ogłoszenia o naborze na stanowisko asystenta również na stronie BIP Urzędu Gminy oraz GOPS mogłoby umożliwić szybsze znalezienie kandydata na stanowisko asystenta, na co wskazano Kierownikowi w bieżącym instruktażu.

Analizie poddano kwalifikacje asystentów rodziny i stwierdzono, że posiadali oni odpowiednie wykształcenie do zajmowania tego stanowiska, określone w art. 12 ust. 1 pkt. 1 ustawy wripsz. W ich aktach osobowych znajdowały się również stosowne oświadczenia o spełnianiu warunków, o których mowa w art. 12 ust. 1 pkt 2-4 wyżej cytowanej ustawy wripsz, tj. o:

- niepozbawieniu/nieograniczeniu/niezawieszeniu władzy rodzicielskiej,
- braku obowiązku alimentacyjnego,
- nieskazaniu prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe.

Ponadto w aktach osobowych asystenta, aktualnie zatrudnionego w Ośrodku znajdowało się zaświadczenie o niefigurowaniu w bazie danych Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym, stanowiące potwierdzenie, iż spełnia on wymóg określony w art. 12 ust. 1 pkt 5 ustawy wripsz.

Na podstawie informacji Kierownika ustalono, że praca asystentów rodziny nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie Gminy, w której praca była prowadzona, co jest zgodne z art. 17 ust. 3 ustawy wripsz. Ponadto, stosownie do treści art. 17 ust. 4 ustawy wripsz, asystenci rodziny nie prowadzili postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez Gminę **/akta kontroli str. 52/**.

Kierownik GOPS poinformował również, że wobec asystentów rodziny, w okresie podlegającym kontroli nie było prowadzone postępowanie karne o umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego **/akta kontroli str. 52/**.

Zgodnie z oświadczeniem Dyrektora kontrolowanej Jednostki, stanowiącym **akta kontroli str. 55**, wydatki na wynagrodzenia asystentów rodziny finansowane były z budżetu Gminy.

Z przedłożonego Wykazu **/akta kontroli str. 56-57/** wynika, iż w okresie kontrolnym, wsparciem asystenta rodziny objętych było łącznie 14 rodzin, w tym:

- 5 rodzin, których dzieci przebywały w pieczy zastępczej,
- 1 rodzina (okresowo) zobowiązana do współpracy przez sąd,

- 1 rodzina, objęta była działaniami grupy roboczej,
- 2 rodzin, z którymi asystent rodziny zakończył już współpracę.

Ustalono, że w dacie kontroli asystent obejmował wsparciem łącznie 12 rodzin **/akta kontroli str. 56-57/**. Biorąc pod uwagę powyższe stwierdzić należy, że limit rodzin, określony w art. 15 ust. 4 ustawy wripsz, z którymi asystent może prowadzić pracę w tym samym czasie, nie został przekroczony.

Z „Wykazu dzieci przebywających w pieczy w latach 2022 i 2023”, stanowiącego **akta kontroli str. 58-60** wynika, że w okresie podlegającym kontroli w pieczy zastępczej z terenu Gminy umieszczono 7 dzieci, a łącznie w dacie kontroli przebywało w niej 24 dzieci z 11 rodzin. Ustalono, iż wsparciem asystenta objętych było 5 rodzin biologicznych, z których dzieci przebywały w pieczy zastępczej. Z informacji Kierownika wynika, że asystent nie pracował z pozostałymi rodzinami z uwagi na: zmianę miejsca zamieszkania przez rodziców, śmierć rodziców, pobyt rodziców w zakładzie karnym, nieznane miejsce pobytu rodziców oraz niechęć rodziców do podjęcia działań zmierzających do odzyskania dzieci **/akta kontroli str. 58-60/**.

Szczegółowej analizie poddano teczki 8 rodzin (poz. nr 3, 6, 8, 9, 10, 11, 13, 14 z Wykazu), w tym:

- 2 rodzin, z którymi praca została zakończona,
- 6 rodzin objętych nadal wsparciem asystenta (w tym: 3 rodzin, z których dzieci przebywały w pieczy zastępczej, 1 rodziny objętej działaniami grupy roboczej oraz 1 rodziny, która okresowo była zobowiązana do współpracy z asystentem przez sąd).

W każdym badanym przypadku, po pozyskaniu przez Ośrodek informacji, że rodzina przeżywa problemy opiekuńczo-wychowawcze, pracownik socjalny przeprowadzał w tej rodzinie wywiad środowiskowy, o którym mowa w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, zgodnie z art. 11 ust. 1 ustawy wripsz.

Wniosek pracownika socjalnego o przydzielenie asystenta rodziny, poprzedzony był analizą sytuacji rodziny, dokonaną w arkuszu wywiadu, a także w samym wniosku, który zawierał m.in.: dane rodziny, uzasadnienie wniosku, propozycje do planu pracy z rodziną oraz datę i podpis pracownika socjalnego **/akta kontroli str. 61/**. Kierownik Jednostki przydzielenia asystenta rodzinie dokonywał również w tymże wniosku.

Mając na uwadze powyższe stwierdzić należy, iż objęcie rodziny wsparciem asystenta w kontrolowanej Jednostce odbywało się zgodnie z regulacjami, określonymi w art. 11 ustawy wripsz.

Kierownik poinformował, że w okresie podlegającym kontroli nie było przypadku, aby na wniosek pracownika socjalnego nie został przydzielony rodzinie asystent. Wskazał także, że sygnały o tym, że dana rodzina przeżywa kryzys i wymaga wsparcia pochodziły głównie ze środowiska lokalnego oraz ze szkół.

Kontrolujący ustalili, że w przypadku jednej rodziny (poz. nr 10 z Wykazu) Kierownik przydzielił rodzinie asystenta od 01 lutego 2022 r., a współpracę z nią rozpoczęto dopiero 04 kwietnia 2022 r., natomiast w przypadku drugiej rodziny (poz. nr 11 z Wykazu) asystent został przydzielony od 19 maja 2023 r., natomiast współpracę z nią rozpoczęto dopiero 09 grudnia 2022 r. **/akta kontroli str. 58-60 oraz 62 i 63/**.

Kierownik Ośrodka, wyjaśniając powyższe wskazał, iż w przypadku pierwszej rodziny spowodowane było faktem przebywania asystenta rodziny (zatrudnionego na zastępstwo) na

zwolnieniu lekarskim, a następnie na urlopie wypoczynkowym **/akta kontroli str. 64-65/**. Natomiast w przypadku drugiej rodziny Kierownik poinformował, iż tak późno rozpoczęta współpraca z rodziną związana była z urlopem wypoczynkowym asystenta (będącym w okresie wypowiedzenia umowy o pracę) oraz trudnościami z zatrudnieniem nowej osoby na to stanowisko **/akta kontroli str. 66-67/**. Kontrolujący przyjęli wyjaśnienia Kierownika w powyższym zakresie, bowiem zostały one potwierdzone w toku analizy list obecności pracowników.

Ustalono, iż w okresie objętym kontrolą nie było przypadku współpracy z rodzinami na podstawie ustawy „Za życiem”, bowiem żadna z rodzin nie wniosowała o taką formę wsparcia **/akta kontroli str. 68/**.

3. Praca z rodziną objętą wsparciem asystenta rodziny

Ustalono, że w okresie od 22 czerwca do 04 grudnia 2022 r. praca asystenta z rodzinami była zawieszona z powodu problemów kadrowych. Kierownik Jednostki poinformowała, że *„W okresie przerwy w zatrudnianiu asystenta rodziny osoby wymagające wsparcia asystenta rodziny objęte były wsparciem pracowników socjalnych, którzy prowadzili pracę nakierowaną na pomoc we wzmacnianiu i odzyskaniu zdolności do prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie. Praca obejmowała w szczególności wszelkiego rodzaju poradnictwo, a także pomoc w załatwianiu spraw życiowych i bieżący monitoring funkcjonowania rodzin”* **/akta kontroli str. 53-54/**.

Z informacji przedłożonych przez Kierownika Ośrodka, stanowiących **akta kontroli str. 52**, wynika, że dokumentacja asystenta rodziny dotycząca pracy z rodziną obejmuje:

- kartę informacyjną **/akta kontroli str. 33/**,
- diagnozę rodziny,
- plan pracy z rodziną,
- okresową ocenę sytuacji rodziny,
- kartę usług pracownika ds. rodziny – asystenta rodziny,
- notatki z zakończenia pracy z rodziną oraz monitoringu sytuacji rodziny.

Kierownik poinformował, że pierwsza wizyta asystenta w środowisku rodziny zawsze odbywa się w towarzystwie pracownika socjalnego.

W każdym analizowanym przypadku asystent rozpoczynał pracę z rodziną za jej pisemną zgodą **/akta kontroli str. 69/**, która zawierała m.in.: dane adresowe rodziny, podpisy rodziny i asystenta rodziny oraz datę podpisania dokumentu. Biorąc pod uwagę powyższe należy stwierdzić, iż w kontrolowanej Jednostce praca z rodzinami, prowadzona była zgodnie z zapisami art. 8 ust. 3 ustawy wrispz.

W badanych przypadkach dokonano analizy realizacji zadań asystenta rodziny pod kątem:

a) opracowania planu pracy z rodziną i jego realizacji

Ustalono, iż podstawą do opracowania planu pracy z rodziną, o którym mowa w art. 15 ust. 1 pkt 1 ustawy wrispz, była sporządzona przez asystenta diagnoza rodziny **/akta kontroli str. 70-72/**, która obejmowała min.:

- dane osobowe członków rodziny,
- opis sytuacji: rodzinnej, mieszkaniowej, zdrowotnej, zawodowej i ekonomicznej rodziny,
- opis sytuacji wychowawczej i edukacyjnej dzieci,

- przyczyny trudnej sytuacji życiowej rodziny, możliwości rodziny pozwalające na przezwyciężenie trudności, ograniczenia rodziny lub bariery w środowisku,
- cel główny i cele szczegółowe.

Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 1 ustawy wrispz plan pracy powinien być opracowany i realizowany we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym.

Stwierdzono, że plany pracy opracowane dla dwóch rodzin (poz. nr 9 i 10 z Wykazu **/akta kontroli str. 73-76/**) nie zawierały podpisów członków rodzin, co może budzić wątpliwość, czy zgodnie z przepisami ustawy, rodziny brały udział w ich opracowaniu.

Kierownik Jednostki w pisemnych wyjaśnieniach wskazała, że „(...) *znajdujący się w aktach [tu dane rodzin] plan pracy z rodziną został opracowany i był realizowany we współpracy z w/w członkami rodziny, co ma swoje odzwierciedlenie w pozostałych dokumentach znajdujących się w teczkach rodzin*” **/akta kontroli str. 77-78/**.

Nie można zgodzić się z wyjaśnieniami Kierownika, bowiem w „*Kartach usług pracownika ds. rodziny – asystenta rodziny*” brak jest jakiegokolwiek informacji potwierdzającej, że plany pracy zostały opracowane wspólnie z rodzinami **/akta kontroli str. 62 i 79/**. Wskazać należy, iż w przypadku rodziny, znajdującej się pod poz. nr 10 w Wykazie, plan pracy został opracowany 18 kwietnia 2022 r. **/akta kontroli str. 75-76/**, natomiast asystent został przedstawiony rodzinie 19 kwietnia 2022 r. **/akta kontroli str. 62/**, a więc zanim jeszcze rodzina poznała asystenta.

Przyczyną powstania nieprawidłowości była niewłaściwa organizacja pracy asystenta rodziny oraz niewystarczający nadzór Kierownika nad sposobem dokumentowania przez asystenta pracy z rodziną, co może prowadzić do podejmowania działań nieadekwatnych do aktualnej sytuacji oraz potrzeb i oczekiwań rodzin.

W przypadku rodzin, których dzieci przebywają w pieczy zastępczej, stosownie do zapisów art. 15 ust. 1 pkt 2 ustawy wrispz, plan pracy winien być opracowany także we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej oraz skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej.

W wyniku analizy planów pracy stwierdzono, że we wszystkich badanych przypadkach rodzin, których dzieci przebywały w pieczy zastępczej (poz. nr 3, 9 i 11 z Wykazu) plany pracy nie zawierały podpisów koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej potwierdzających, iż brali oni udział przy ich opracowaniu oraz, że zostały one skoordynowane z planami pomocy dziecku **/akta kontroli str. 80-88, 73-74, 89-92/**.

O przyczyny powyższego zapytano Kierownika GOPS, który wyjaśnił, że w przypadku rodziny znajdującej się pod poz. nr 3 z Wykazu, matka dziecka umieszczonego w rodzinnej pieczy zastępczej „(...) *w oświadczeniu z dnia 06.03.2020 r. jednoznacznie określiła, że [tu dane dziecka] powinna nadal przebywać w rodzinie zastępczej i być przez nią wychowywana. Swoje stanowisko [tu dane rodziny] podtrzymuje przy każdym sporządzaniu pisemnej opinii dotyczącej rodzica biologicznego. Jednocześnie należy dodać, że utrzymywany jest kontakt telefoniczny z [tu dane pracownika PCPR w Augustowie]. Dzieci z kolejnych związków [tu dane rodziny] zostały umieszczone w pieczy zastępczej z dniem 06.02.2023 r. i w związku z czym zostanie opracowany plan pracy z rodziną we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej oraz skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej*” **/akta kontroli str. 93-95/**.

Natomiast w przypadku dwóch pozostałych rodzin (poz. nr 9 i 11 z Wykazu) Kierownik wyjaśnił, że „(...) *Z uwagi na okoliczność wcześniejszych sytuacji odebrania dzieci, występujące*

w rodzinie uzależnienia oraz brak podejmowania działań w zakresie powrotu dzieci do rodziny biologicznej, realizacja planów (...) jest znacznie utrudniona. Asystent rodziny we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej ustalił w planie pracy z rodziną z dnia 20.04.2022 r. poprawę relacji z dziećmi [tu dane rodziny] umieszczonymi w pieczy zastępczej. Współpracę asystenta rodziny z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i pracownikami placówki opiekuńczo-wychowawczej potwierdzono w karcie usług pracownika ds. rodziny – asystenta/ki rodziny przy datach 14.02.2023 r. [tu dane rodziny] oraz 21.02.2023 r., 10.03.2023 r., 11.04.2023 r. [tu dane rodziny]" /akta kontroli str. 77-78/.

Z analizy „Kart usług pracownika ds. rodziny - asystenta/ki rodziny”, odzwierciedlających działania podejmowane w rodzinach, znajdujących się w Wykazie pod poz. nr 9 i 11, wynika, że asystent uczestniczył w posiedzeniach dotyczących okresowej oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej oraz nawiązał kontakt z wychowawcą placówki opiekuńczo-wychowawczej. W dokumentacji brak jest jednak potwierdzenia, aby koordynator rodzinnej pieczy zastępczej uczestniczył w opracowaniu planu pracy dla rodzin oraz faktu skoordynowania ich z planami pomocy opracowanymi dla dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej /akta kontroli str. 79 i 96 - 99/.

Wskazać należy, iż złożenie przez rodzinę (poz. nr 3 z Wykazu) oświadczenia o woli pozostawienia dziecka w pieczy zastępczej, nie zwalnia asystenta z obowiązku opracowania planu pracy we współpracy z koordynatorem i skoordynowania go z planem pomocy dziecku umieszczonego w pieczy zastępczej. Opracowanie planu pracy dla rodziny, której dzieci przebywają w pieczy zastępczej, we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i skoordynowanie go z planem pomocy dziecku przebywającym w pieczy zastępczej ma na celu zagwarantowanie spójnego systemu wsparcia podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny.

Przyczyną powstania nieprawidłowości jest niewłaściwa interpretacja przepisów w tym zakresie oraz niewystarczający nadzór Kierownika nad sposobem dokumentowania pracy z rodziną, co może skutkować podejmowaniem przez różne instytucje i osoby, działające na rzecz dzieci oraz rodziny, niespójnych działań mających na celu przezwycięzenie trudności opiekuńczo-wychowawczych oraz powrót dzieci do rodziny.

Ustalono ponadto, iż w przypadku rodzin ujętych w Wykazie pod poz. 3 i 11, pomimo umieszczenia w lutym 2023 r. kolejnych dzieci z tych rodzin w pieczy zastępczej, nie dokonano aktualizacji planów pracy /akta kontroli str. 56-57, 97 i 100-102/, co stanowi uchybienie. Plan pracy jest bowiem podstawowym dokumentem, wyznaczającym kierunki działań służących poprawie sytuacji rodzin i w przypadku zmiany sytuacji rodziny winien być zaktualizowany niezwłocznie. Brak jego aktualizacji w przypadku istotnych zmian w sytuacji rodziny, prowadzić może do podejmowania wobec niej działań nieukierunkowanych na pokonanie występujących problemów opiekuńczo-wychowawczych oraz nieadekwatnych do jej bieżących potrzeb.

Przyczyną stwierdzonego uchybienia był niedostateczny nadzór Kierownika nad realizacją zadań przez asystenta rodziny.

Poddane analizie plany pracy zawierały m.in. dane: członków rodziny, asystenta, pracownika socjalnego, datę sporządzenia, cel główny oraz cele szczegółowe, zakres realizowanych działań, termin realizacji, osoby odpowiedzialne za ich wykonanie oraz przewidywane efekty działań. Należy więc stwierdzić, iż plany pracy zawierały elementy określone w art. 15 ust. 3 ustawy wripsz.

Na podstawie analizy „Kart usług pracownika ds. rodziny - asystenta/ki rodziny” ustalono, że asystent co do zasady prowadził pracę z rodzinami w miejscu ich zamieszkania oraz w siedzibie GOPS, kontaktował się z nimi również telefonicznie.

W wyniku analizy przedłożonej dokumentacji, a także informacji przekazanych przez Kierownika Jednostki ustalono, że praca z rodzinami co do zasady planowana i prowadzona była przez asystentów adekwatnie do indywidualnych potrzeb rodzin i skoncentrowana głównie na:

- wdrażaniu do właściwego gospodarowania budżetem domowym;
- pomocy w wypełnianiu dokumentów i załatwianiu spraw urzędowych;
- monitorowaniu terminowości składania wniosków o przysługujące rodzinom świadczenia;
- motywowaniu członków rodzin do podjęcia i utrzymania pracy zarobkowej, wspólnym przeglądaniu ofert pracy za pośrednictwem Internetu, pomocy w sporządzaniu dokumentów aplikacyjnych, zachęcaniu do korzystania z usług doradcy zawodowego;
- indywidualnych konsultacjach z rodzicami w zakresie stosowania metod wychowawczych, pomocy w rozwiązywaniu problemów opiekuńczo-wychowawczych z dziećmi;
- motywowaniu członków rodzin do utrzymywania kontaktów z dziećmi przebywającymi w pieczy zastępczej;
- utrzymywaniu kontaktów z rodzinami zastępczymi oraz placówkami opiekuńczo-wychowawczymi w celu monitorowania działań rodziców ukierunkowanych na powrót dzieci z pieczy zastępczej pod ich opiekę;
- wdrażaniu do dbałości o higienę osobistą dzieci;
- monitorowaniu realizacji wizyt lekarskich przez członków rodzin;
- udzielaniu informacji o możliwości skorzystania z pomocy psychologa oraz prawnika, świadczących swoje usługi na terenie Gminy oraz zachęcaniu i motywowaniu rodzin do korzystania z tej pomocy;
- podejmowaniu działań interwencyjnych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci **/akta kontroli str. 103/.**

b) dokonywania okresowej oceny sytuacji rodziny

Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy w.rp., do zadań asystenta rodziny należy dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku i przekazywanie tej oceny Kierownikowi Ośrodka.

Kontrolujący ustalili, że w przypadku rodzin znajdujących się w Wykazie pod poz. 11, 13 i 14, okresowa ocena nie była dokonywana z uwagi na krótki okres współpracy z rodzinami. Natomiast w przypadku rodzin znajdujących się w Wykazie pod poz. nr 3, 6, 8, 9, 10 oceny dokonano kolejno:

- 10 grudnia 2021 r. i 3 czerwca 2022 r.,
- 10 grudnia 2021 r. i 01 czerwca 2022 r.,
- 28 marca i 01 czerwca 2022 r. (rodzina została objęta wsparciem asystenta 01 października 2021 r.),
- 01 czerwca 2022 r. (rodzina została objęta wsparciem 04 kwietnia 2022 r.),
- 01 czerwca 2022 r. (rodzina została objęta wsparciem 04 kwietnia 2022 r.) **/akta kontroli str. 56-57/.**

Biorąc pod uwagę fakt, że praca z rodzinami przez ok. pół roku była zawieszona z uwagi na problemy kadrowe, zrozumiałe jest, że dochowanie terminu dokonania kolejnych ocen okresowych nie było możliwe. Niemniej jednak, w ocenie kontrolujących, sporządzenie ocen

tuż po wznowieniu współpracy z rodzinami pozwoliłoby na zweryfikowanie aktualnej ich sytuacji i ukierunkowanie działań w dalszej pracy.

Okresowe oceny sytuacji rodzin zawierały m.in.:

- dane dotyczące rodziny,
- opis aktualnej sytuacji rodziny,
- opis realizowanych działań,
- obserwacje dotyczące zmian zachodzących w rodzinie,
- zagrożenia i trudności,
- datę i podpis asystenta rodziny oraz Kierownika **/akta kontroli str. 104-105/**.

Na podkreślenie zasługuje fakt, iż okresowe oceny zawierały szczegółowe i rzetelne informacje na temat aktualnego funkcjonowania rodzin. W opinii kontrolujących, w ocenach należałoby również zawierać informację dotyczącą zasadności dalszej współpracy z asystentem, która stanowiłaby wskazówkę do dalszych działań wobec rodziny np. w przypadku zmian kadrowych na stanowisku asystenta, na co wskazano Kierownikowi w bieżącym instruktażu.

Wszystkie oceny, które zostały poddane analizie, w myśl wyżej cytowanych przepisów ustawy wrispsz, przekazywane były Kierownikowi Jednostki, który fakt zapoznania się z nimi opatrywał swoim podpisem.

c) współpraca z podmiotami działającymi na rzecz dziecka i rodziny

Do zadań asystenta rodziny, stosownie do zapisów art. 15 ust. 1 pkt 18 ustawy wrispsz, należy m.in. współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami działającymi na rzecz dziecka i rodziny.

Jak wynika z informacji przekazanych przez Kierownika, stanowiących **akta kontroli str. 106-108**, a także analizy przedłożonej dokumentacji, asystent w ramach działań, zmierzających do poprawy sytuacji rodzin, przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych prowadził współpracę z:

- pracownikami socjalnymi (m.in.: opracowywanie planu pracy z rodziną);
- Zespołem Kuratorskiej Służby Sądowej w Ełku (m.in.: wymiana informacji na temat sytuacji rodzin i występujących problemów, konsultowanie podejmowanych działań wobec rodzin);
- placówkami oświatowymi (m.in.: rozmowy z wychowawcami i pedagogami na temat funkcjonowania dzieci w szkołach, osiągnięć szkolnych, frekwencji i występujących trudności oraz współpracy rodziców);
- rodzinami zastępczymi, funkcjonującymi na terenie powiatu ełckiego (m.in.: pozyskiwanie informacji na temat utrzymywania kontaktów rodziców biologicznych z dziećmi oraz sytuacji dzieci);
- Domem Św. Faustyny – Pomocna Dłoń Caritas Diecezji Ełckiej w Ełku (uczestnictwo w posiedzeniach zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej);
- Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Ełku oraz Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Augustowie (m.in.: udział asystenta w spotkaniach dotyczących okresowej oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej, przekazywanie pisemnych informacji na temat sytuacji rodzin, których dzieci przebywały w pieczy zastępczej);

- Komendą Powiatową Policji w Ełku (m.in.: prośba o podjęcie interwencji w związku z trudną sytuacją w środowisku rodziny, kontakt z dzielnicowym w sprawie wymiany informacji na temat funkcjonowania rodzin);
- placówkami służby zdrowia (m.in. pomoc rodzinom w ustalaniu i realizacji wizyt lekarskich, pozyskiwanie informacji na temat zaleceń lekarskich);

Ustalono, że współpraca z przedstawicielami ww. podmiotów prowadzona była w formie bezpośredniego oraz telefonicznego kontaktu.

Z informacji przekazanych przez Kierownika wynika, iż w okresie podlegającym kontroli, asystent nie sporządzał opinii o rodzinach na wniosek sądu. Kierownik Ośrodka poinformował, że w przypadku jednej rodziny (zobowiązanej na mocy postanowienia Sądu do współpracy z asystentem), kiedy to sąd zobowiązał jednocześnie asystenta do informowania raz na kwartał o jakości współpracy z rodziną, z uwagi na to, że w Jednostce przez pewien okres nie było asystenta i praca z rodzinami była zawieszona, Ośrodek przesłał do Sądu okresową ocenę sytuacji rodziny dokonaną podczas prowadzenia pracy z rodziną **/akta kontroli str. 109/**.

W dokumentacji rodziny objętej działaniami grupy roboczej (poz. nr 3 w Wykazie) brak było potwierdzenia współpracy asystenta z grupą roboczą, do czego zobowiązuje art. 15 ust 1 pkt 19 ustawy wripsz.

Kierownik Ośrodka w pisemnym wyjaśnieniu wskazał, że w miarę potrzeb prowadzona była współpraca asystenta rodziny z członkiem grupy roboczej tj. pracownikiem socjalnym „w zakresie wymiany informacji dotyczącej sytuacji rodziny oraz dalszej pracy z rodziną, jednak brak pisemnego udokumentowania powyższego faktu” **/akta kontroli str. 110-111/**.

Brak potwierdzenia w dokumentacji współpracy asystenta z grupą roboczą budzi wątpliwość, że zadanie to faktycznie było przez niego realizowane. Przyczyną powstania nieprawidłowości był niedostateczny nadzór Kierownika nad realizacją zadań przez asystenta rodziny. Powyższa nieprawidłowość mogła mieć wpływ na zakres i jakość udzielonej rodzinie pomocy.

d) monitorowania sytuacji rodziny po zakończeniu z nią współpracy

Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 16 ustawy wripsz do zadań asystenta należy, m.in. monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną.

Z informacji Kierownika wynika, że w Ośrodku umownie przyjęto, że monitoring funkcjonowania rodzin, po zakończeniu z nimi współpracy przez asystenta prowadzony jest przez okres 6 miesięcy **/akta kontroli str. 112/**.

Ustalono, że asystent na okoliczność zakończenia współpracy z daną rodziną sporządzał notatkę **/akta kontroli str. 113-114/**, w której ujmował m.in. przyczyny jej zakończenia oraz ewentualne dalsze działania wobec rodziny.

W okresie objętym kontrolą zakończono współpracę z 2 rodzinami, jednak asystent nie prowadził monitoringu ich funkcjonowania, bowiem przyczyną zakończenia współpracy z nimi była zmiana miejsca zamieszkania **/akta kontroli str. 56-57/**.

W ocenie zespołu inspektorów, w przypadku zmiany miejsca zamieszkania przez rodzinę, z którą współpracował asystent, zasadne jest poinformowanie gminy, na terenie której docelowo się ona osiedliła, o występujących problemach opiekuńczo-wychowawczych celem umożliwienia monitorowania jej sytuacji.

4. Uwagi i wnioski

Mając na uwadze ustalenia kontroli wnioskować można, że w okresie objętym kontrolą, za wyjątkiem okresu kiedy praca z rodzinami była zawieszona z powodu problemów kadrowych oraz usprawiedliwionej nieobecności pracownika, asystent rodziny starał się udzielać rodzinom wsparcia adekwatnie do rozpoznanych potrzeb.

Na podkreślenie zasługuje fakt dużego zaangażowania asystenta (zatrudnionego w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Kalinowie w dacie kontroli) w działania ukierunkowane na pomoc rodzinom objętych jego wsparciem.

5. Zalecenia

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami i uchybieniem, działając w oparciu o art. 197d ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wnoszę o podjęcie przez Kierownika, jako osoby odpowiedzialnej za ich powstanie, stosownych działań, mających na celu ich wyeliminowanie oraz realizację następujących zaleceń:

- 1. Plan pracy z rodziną opracowywać we współpracy z członkami rodzin, zgodnie z art. 15 ust 1 pkt 1 ustawy wripsz oraz dokumentować ten fakt.**
- 2. Plan pracy z rodziną opracowywać we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i koordynować z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej, zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 2 ustawy wripsz., oraz dokumentować ten fakt.**
- 3. W przypadku istotnej zmiany sytuacji rodziny niezwłocznie dokonać aktualizacji planu pracy. Działania w rodzinie realizować w oparciu o aktualny plan pracy.**
- 4. Prowadzić współpracę z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą, zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 19 ustawy wripsz., oraz dokumentować ten fakt.**
- 5. Wzmocnić nadzór Kierownika Jednostki nad realizacją zadań przez asystenta i sposobem dokumentowania pracy z rodziną.**

Kontrolowanej jednostce przysługuje prawo zgłoszenia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego i/lub zawartych w nim zaleceń pokontrolnych na zasadach określonych w art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Termin na wniesienie zastrzeżeń wynosi 7 dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego wraz z zaleceniami. W przypadku niezgłoszenia zastrzeżeń, proszę o poinformowanie Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych, w terminie 30 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia.

Podstawa prawna:

- art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- § 14 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 roku w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz.U. 2015 poz. 1477).

**Z up. WOJEWODY
WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO
Urszula Jędrychowska
ZASTĘPCA DYREKTORA
Wydziału Polityki Społecznej**

**Katarzyna Stefanowska – główny specjalista
Agnieszka Brzozowska – główny specjalista**